

Clifford Geertz (1926–2006)

„... man is an animal suspended in webs of significance he himself has spun, i také CULTURE to be those webs, and the analysis of it to be therefore not an experimental science in search of law but an interpretative one in search of meaning.“

„... člověk je zvíře zavěšené do pavučiny významů, kterou si samo upředlo, považuji KULTURU za tyto pavučiny a její analýzu tudíž nikoliv za experimentální vědu pátrající po zákonu, nýbrž za vědu interpretativní, pátrající po významu.“
(*Interpretace kultur*, 2000)

Člověk

Kultura

KULTURA?

- jeden z **nejsložitějších** pojmů antropologie; používán v různých oborech v rozdílných kontextech, jež bývají vzájemně neslučitelné (sociologie, kulturní vědy, filozofie, uměnovědy)

KULTURA – SDÍLENÁ SOUSTAVA VÝZNAMŮ VYJÁDŘENÝCH ZEJMÉNA V HODNOTÁCH, SYMBOLECH A ZNACÍCH PROMÍTAJÍCÍCH SE DO NOREM CHOVÁNÍ A PRODUKTŮ CHOVÁNÍ

- lat. *colere* – kultivování, obydlování, vzývání, ochrana → *colonus* – obydlování, kolonizace → *cultus* – náboženský obsah, kult

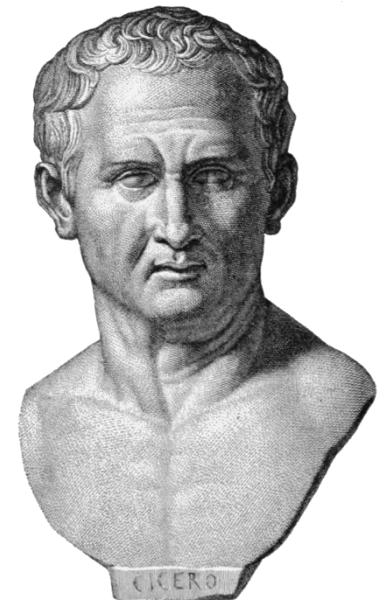
Marcus Tullius Cicero (106-43 př. n. l.)

Tusculanae disputationes

- aktivní pěstování ducha, filozofie = kultura ducha = charakteristika lidské vzdělanosti → „... *cultura animi autem philosophia est*“

„... sebeúrodnější pole nemůže rodit, není-li vzděláváno, tak ani duch, není-li poučován...“

PŘÍRODA (*fysis*) vs. KULTURA (*agri cultura*)

Natura/Fysis

Cultura

- příroda, přirozenost; „fyo“ – rostu
- kategorie věcí a jevů, která zahrnuje vše, co se nějakým způsobem rodí, vzniká a poté zaniká
- neustálá variabilita, proměnlivost, neuchopitelnost
- projevy závislé na podmínkách (přirozených i umělých), ve kterých organismus žije a které umožňují projevy *fysis*
- *fysis* mají rostliny, živočichové, člověk i lidstvo jako celek

- „colere“ – obdělávat, pěstovat, vzdělávat
- zemědělství – „agri cultura“
- kultivace lidských schopností a produktů lidské práce

Marcus Tullius Cicero
(106-43 př. n. l.)

Hraniční čára mezi přírodním světem a umělým lidským prostředím, mezi vrozenou „lidskou přirozeností“ a naučenými vzorci chování

KULTURA?

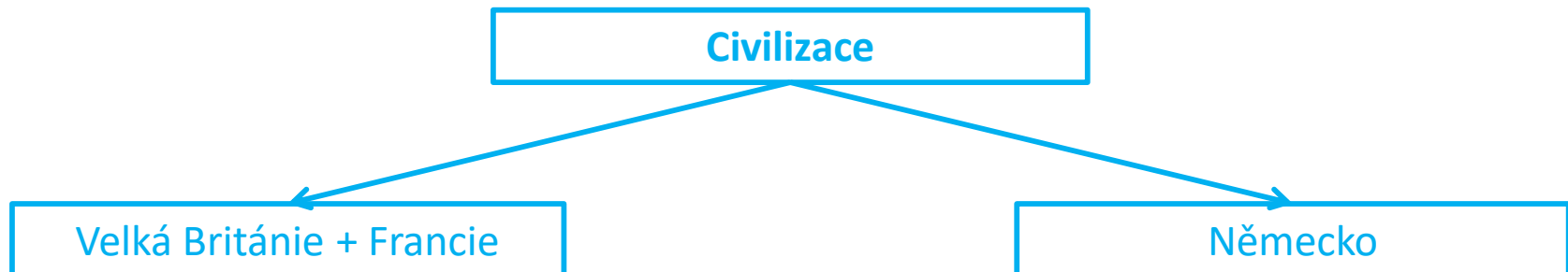
- od dob Cicerona kultura jako **selektivní a hodnotící znak** → odlišení těch, kteří směřují k vyšší individuální a sociální identitě prostřednictvím vzdělávání/kultivace/zdokonalování od těch, kteří jsou ve filozofické nevědomosti
- *středověk* – antické pojetí se neujalo, kultura má silný mystický obsah → kultura = kult
- *renesance/humanismus* – návrat původního významu → hraniční čára mezi člověkem a přírodou, člověk jako aktivní tvůrce kultury, jejímž prostřednictvím neustále překračuje kruh svých existenčních možností a přetváří přírodu i sebe sama
- *osvícenství* – kultura jedinečnou sférou lidské existence stojící v protikladu k přírodě, zdokonalování a pokrok; **Samuel Pufendorf** (1632-1694) → vyzdvižení pojmu kultura, která zahrnuje všechny lidské výtvořky (společenské instituce, jazyk, vědu, morálku, zvyky odívání a bydlení)
- kultura jako **specifická adaptace k prostředí**, neexistují nekulturní národy a kultura je atributem celého lidstva – **Johann G. Herder** (1744-1803) → diverzifikace pojmu → axiologické vs. antropologické pojetí

Axiologické pojetí kultury

- hodnotící pojem označující především proces **individuální aktivity** mířící ke zušlechtění lidského myšlení a chování, k lidské dokonalosti
- kultura představuje **individuální aktivitu**, soubor **pozitivních hodnot** vyjádřených v ideji zušlechťování člověka jakožto životního cíle a postoje → kultivace, vzdělání a mravní pokrok

POLIS (řec. město, obec, občanská společnost) x **CIVIS** (lat. občan, národ, společenství)

- evropská filozofie a věda (Pico della Mirandola, Francesco Petrarca) → kultura má blízko k pojmům *civilité* a *politesse* → **CIVILIZACE, CIVILIZOVANOST**
- rozvoj filozoficko-přírodovědné antropologie → **Otto Casmann** (1562–1607) a *psychologia anthropologica* → antropologie jako nauka o lidské přirozenosti, která rovným dílem věnuje pozornost jak zkoumání lidského těla, tak i duši; jednota lidského organismu a duše

Civilizace x Kultura

- GB + F – **CIVILIZACE**: oblasti lidského pokroku a chování v oblasti techniky, hospodářství a politiky; „... *hrdost na význam vlastního národa, pokroku Západu a lidstva jako takového...*“
- D – **KULTURA**: svébytnost a osobitost národa/skupiny vyplývá z kultury, která má vydělující povahu, odlišuje od sebe lidské skupiny/národy bez ohledu na vyspělost techniky, hospodářství, politiky či lidského chování
- civilizace představuje pouze **vnější** formu, kultura naopak **vnitřní** sebeurčení a jeho produkty („*Volksgeist*“)

Immanuel Kant (1724-1804)

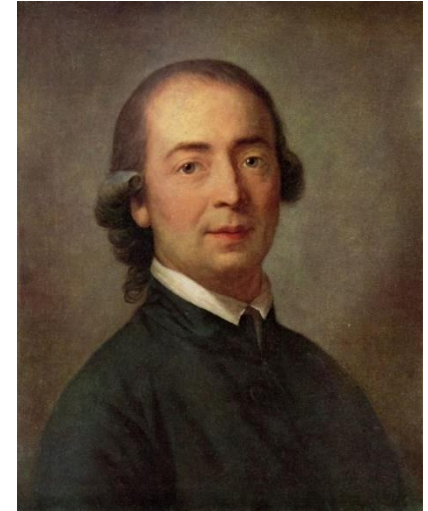
- jsme kultivování uměním a vědou, civilizování jsme s ohledem na slušnost a společenské způsoby → mravnost patří ke kultuře a vnější slušnost a ctnost k civilizovanosti

„... ke kultuře patří ještě idea morality; ale používání této ideje, která ctižádostivostí a vnější slušností ústí jen do jakési kvazimravnosti, tvoří pouze civilizovanost.“

„*Volksgeist*“ – duch národa

Johann Gottfried von Herder (1744-1803)

- kultura jako pokrok, rozvoj a kultivování lidských schopností, „pěstění ducha“; propojení osvícensko-antického pojetí kultury s prvky blížícími se dnešnímu antropologickému pojetí
- neexistují národy bez kultury; jazyk jako prostředek vyjádření pocitů → úzké sepětí půdy, jazyka a kultury; jazyk odhaluje svébytnost národa
- každý **národ** („*Volk*“) má svou **duši** („*Geist*“), a tedy i právo uchovat si své vlastní a jedinečné hodnoty a obyčeje

Gustav Friedrich Klemm (1802-1867)

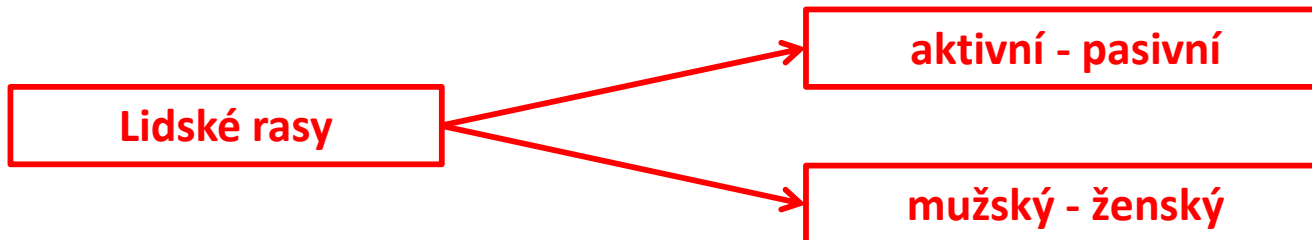
- základy etnografického studia materiální kultury; do studia kultury má spadat široké spektrum jevů a procesů; kultura zahrnuje zájmy jako je víra, zvyky, věda, umění, rozmanité způsoby oblékání, stravování ad.
- dějiny kultury zahrnují komplexní studium materiální kultury, sociální organizace a vědy, víry a umění
- víra v pokrok → 3 stadia evoluce kultury:

Wildheit (divoštství) – ***Zahmheit*** (domestikace) – ***Freiheit*** (svoboda)

„*Volksgeist*“ – duch národa

Gustav Friedrich Klemm (1802-1867)

Wildheit (divoštství) → **Zahmheit** (domestikace) → **Freiheit** (svoboda)

➤ Klemmovo pojetí kultury kolísá mezi osvícenským a moderně antropologickým chápáním →

vyzdvihnutí pojmu *kultura* z německé jazykové oblasti a jeho **formální definice** → antropologie jako věda o kultuře – „**věda pana Tylora**“

„Věda pana Tylora“

- 19. století: odklon od axiologického/hodnotícího pojetí kultury k antropologickému → **KULTURA JAKO ENTITA** → nehodnotící pojem → kulturní antropologie
- **NEHODNOTÍCÍ** výklad kultury jako hlavního atributu člověka zahrnující *nejen* pozitivní hodnoty → kulturní relativismus
- kultura představuje nehodnotící **nadbiologický prostředek adaptace** a zároveň svébytné rozumění světu, které nachází svůj výraz v systému idejí, sociokulturních regulativů a artefaktů

„Kultura neboli civilizace... je ten komplexní celek, který zahrnuje poznání, víru, umění, právo, morálku, zvyky a všechny ostatní schopnosti a obyčeje, jež si člověk osvojil jako člen společnosti.“

(Tylor 1871: *Primitive Culture*)

Edward Burnett Tylor
(1832-1917)

E.B. Tylor. Aet. 67.
From a photograph by Hull and Fox.

Antropologie jako věda o kultuře

- 2. pol. 19. století: kultura vs. civilizace („vysoká kultura“ → 1895)
- **klasický evolucionismus** → kultura představuje přechodný stav ve vývoji od „primitivního“ období k civilizaci
- vliv německé filozofické školy (novokantovství) → pojem kultura (hodnoty a lidské mentální konstrukce) jako **nehodnotící entita** se stává hlavním předmětem studia antropologie → předmětem zájmu je zkoumání hodnot a světa jako lidské mentální konstrukce
- kultura jako celek není pouhým kumulovaným výrazem myslí jednotlivých příslušníků národa („*native mind*“, **domorodá mysl**), nýbrž ji utvářela její svébytná historie a kulturní kontakty
- existuje psychická a mentální jednota lidstva a rozdíly mezi „primitivním“ a „civilizovaným“ člověkem jsou způsobeny pouze kulturními podmínkami → psychické procesy nestojí za rozdíly mezi lidskými skupinami („rasami“)
- kultura představuje entitu, která existuje jako svébytný celek (*sui generis*), který může a má antropolog poznat v přímém kontaktu s jejími příslušníky

Franz Boas (1858-1942)

Antropologie jako věda o kultuře

- vymezení nepropustné hranice mezi lidskou biologií a kulturou → **antropologie jako věda o rase, kultuře a jazyku** (→ obecná antropologie)

- neměnnost biologických znaků při jejich přenosu mezi generacemi → rasismus, sociálním darwinismus a eugenika (→ **biologický determinismus**); vliv prostředí, ve kterém organismus vyrůstá a žije → nelze kontrolovat budoucí podobu generací selekcí → neúspěch eugenických programů
- lidské chování a prožívání určuje působení kultury na jedince → **kulturní determinismus**
- hledání souvislostí mezi biologickou evolucí a kulturou (→ sociobiologie, evol. psychologie)
- Boasova škola kulturní antropologie se výrazně prosadila po r. 1910, kdy se pojem **KULTURA** stává ústředním pojmem výzkumů a oboru; antropologové se stávají odborníky na její zkoumání, vzniká nespočet definic a koncepcí kultury (→ antrop. školy)

Jak definovat kulturu/kultury?

Clyde Kluckhohn (1905-1960), Alred L. Kroeber (1876-1960)

(více než 160 definic pojmu „*kultura*“, snaha nalézt společné znaky)

„Kultura se skládá z explicitních a implicitních (1) vzorů, osvojovaných a předávaných prostřednictvím (2) symbolů, odvozených z chování a určujících chování, představující charakteristický výdobytek lidských skupin, včetně jejich ztělesnění v artefaktech. Základní jádro kultury se skládá z tradičních (tj. historicky odvozených a vybraných) (3) idejí, a zvláště hodnot, které jsou s nimi svázány. Kulturní systémy můžeme na jedné straně považovat za produkty chování a na straně druhé za podmiňující základy dalšího jednání.“

(Kroeber – Kluckhohn 1952: *Culture*, s. 181)

- pojetí každé kultury může být popisné (1), historické (2), normativní (3), psychologické (4), strukturální (5) a genetické (6)
- každá kultura je naučená (1), sdílená (2), založená na symbolech a znacích (3), integrovaná (4) a historická (5)

Jak definovat kulturu?

(1) Kultura jako adaptivní systém

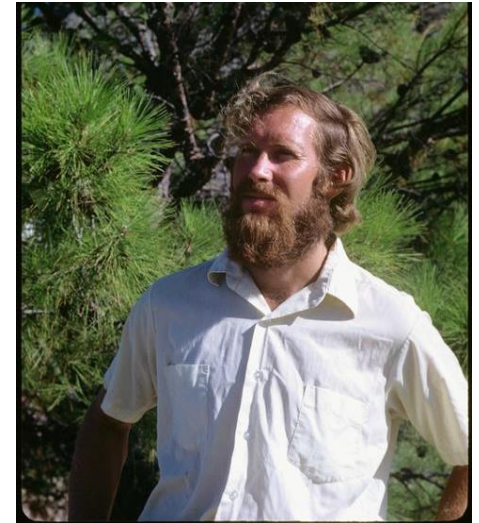
- nadbiologický adaptační mechanismus, jímž se lidské populace přizpůsobují podmínkám prostředí, kulturní změna = nebiologický adaptační proces; nejvýznamnější doménou infrastruktura

(2) Ideální teorie kultury

(2a) ***Kultura jako kognitivní systém*** – uspořádaná soustava sdílených znalostí, hodnot a představ vyjadřujících pojmání a rozumění světa; mentální výbava uložená v mysli umožňující orientaci ve světě, interakci s druhými, kategorizaci a interpretaci zkušenosti

(2b) ***Kultura jako strukturální systém*** – univerzální vlastnosti lidské mysli, vytváření řádu v přírodě, vztahů člověka k přírodě a vztahů mezi lidmi; nevědomé struktury v mýtech, umění, příbuzenských systémech

(2c) ***Kultura jako symbolický systém*** – systém symbolů a významů, na jejímž základě je organizována sociální interakce, zakládá rozumění světu a orientaci v něm a je prostředkem sociální integrace; oblast sdílených kódů a významů

Roger M. Keesing (1935-1993)

„Každého z nás teď zajímá kultura...“

- (1) 18. století: prosazuje se pojem **civilizace** – znak odlišující člověka od ostatních živočichů; důraz kladen na hodnoty, pokrok (→ Francie)
- (2) 19. století: **kultura** jako antiteze civilizace – důraz kladen na ideje (→ Německo)
- (3) splynutí obou přístupů vedlo k antropologické definici kultury (→ GB + USA, „věda pana Tylora“)
- přes nesourodost jednotlivých přístupů je jednotícím rámcem studium idejí, hodnot a intelektuálních výtvorů

„Každého z nás teď zajímá kultura...“

- kultura je sice v ohnisku zájmu antropologie, ale její pojetí jako gnozeologického pojmu a přístupy jejího zkoumání se v průběhu vývoje antropologického myšlení diferencovaly
- v současné době probíhá ve vývoji myšlenkového přístupu ke kultuře neustálá **eroze** jejího pojetí → důsledek expanze konceptu kultury do všech myslitelných oblastí a oborů
- v posledních desetiletích probíhá neustálá diskuze o **relevanci** pojmu kultura (i antropologie) a jeho užitečnosti pro antropologické zkoumání současného světa

přesto je pojem kultura neustále používán jako ústřední téma antropologie

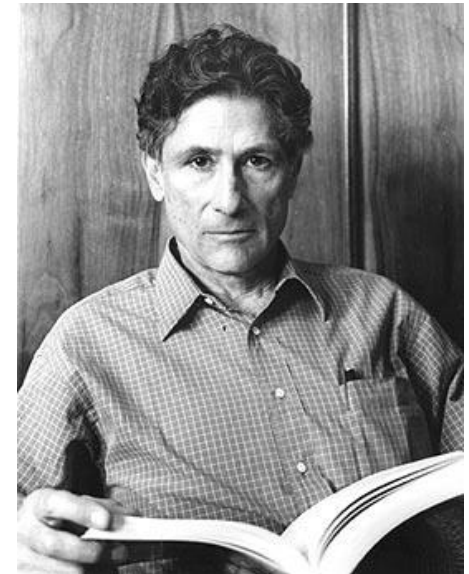

„věda pana Tylora“

Vzestup a pád pojmu „*kultura*“

Kultura jako mocenský nástroj Západu

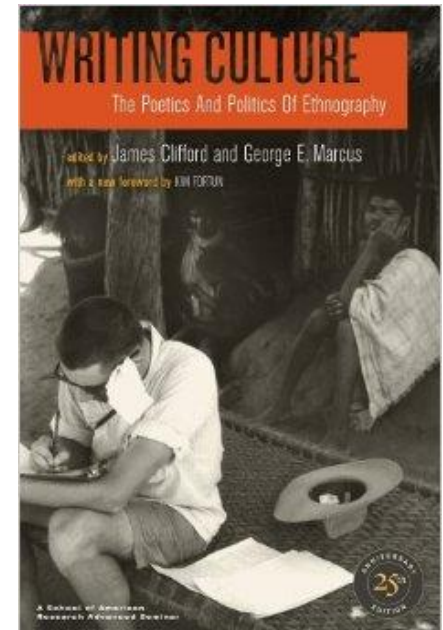
- od 20. let XX. století **KULTURA** ústředním pojmem antropologie; od 60. let XX. století dochází k jeho **erozi** a ztrácí na významu; dnes pojem kultura spíše rozděljuje, než sjednocuje
- pojem kultura vyvolává více otázek, nežli jich řeší → kultura představuje **mocenský pojem** a narativní **konstrukci** stvořenou antropologem X pojem kultura jako klíčová kategorie, bez níž se antropologie nemůže obejít
- eroze pojmu kultura přišla z několika směrů, jedním z hlavních impulzů byl rozpad koloniální soustavy → **postkoloniální studia** zaměřující se nejen na antropologii, nýbrž i na rozbor koloniálního diskurzu
- pojem kultura sloužil jako **mocenský nástroj**, jenž umožnil podmanit si obyvatelstvo kolonií tím, že jim vytvořil a přisoudil fixní identitu; koloniální mocnosti si rozdělily svět a ve svých državách rozčlenily populace na kmeny či národy a každému z nich připsaly kulturu, jíž se odlišovaly od jiných kmenů a národů

**Edward Said (1935-2003),
Gayatri Ch. Spivak (*1942), Homi K. Bhabha (*1949)**

Kultura existuje pouze v hlavě výzkumníka

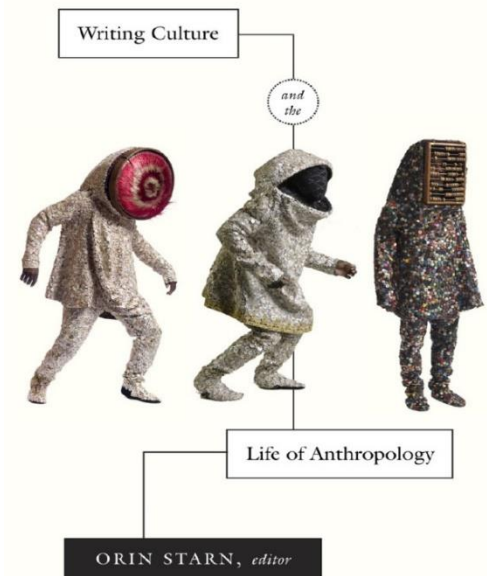
- od 80. let XX. století jsou antropologové pod tlakem **krize reprezentace** → nárůst pochybností o možnosti uceleným, transparentním a objektivním způsobem popsat sociální realitu; **Clifford Geertz** (1926-2006) – psaní v terénu i doma
- kritika narativních strategií užívaných při psaní etnografií, prozkoumávání možností vyjadřovat se textem o subjektech výzkumu
- 1986: **James Clifford** (*1945), **George E. Marcus** (*1943): *Writing Culture* – kritika antropologie za využití **literární terapie** → diskuze o kultuře a etnografickém psaní; reflexivita
- proměna antropologie položením důrazu na fakt, že autor „druhého“, „cizí“, „kulturu“ etnografickým psaním **konstruuje** → takto vzniklá konstrukce není nevinná, jelikož samotný jazyk není transparentním a objektivním nástrojem k popisu skutečnosti; konstruování objektu začíná již při terénním výzkumu, při němž antropolog pracuje s vědomím, že výstupem bude text ve formě monografie či odborné studie

Kultura v globalizovaném světě

- od publikování sborníku *Writing Culture* jeho kritika → **Marshall Sahlins** (1930-2021) nadále hájí a používá pojem kultura jako ústřední kategorii antropologie, přičemž lidské bytí je ve světě kulturně konstituováno a uspořádáno; **Lila Abu-Lughod** (*1952) v textech chybí téma feminismu a halfies, v níž lze spatřit přínos pro další vývoj antropologie
- **Orin Starn** (*1960): *Writing Culture and the Life of Anthropology* (2015) – reflexe proměny a současný stav etnografických metod a etnografického psaní
- konvenční antropologické postupy již nelze uplatnit pro porozumění současnému světu; globalizační procesy
- **globalizace** vyvolala časoprostorovou kompresi, politická, ekonomická a kulturní propojení; rozrušily se hranice mezi kulturami, vznikají hybridní identity a kulturní formace →

→ **již nelze hovořit o distinktivních kulturách lokalizovaných v prostoru a čase a nelze také již studovat sociální a kulturní jevy v jednom místě**

Kultura v globalizovaném světě

- antropologie se vyznačuje růstem provádění terénních výzkumu v domácím prostředí antropologa („domácí exotika“, „*Anthropology at Home*“)
- pokud budeme považovat antropologii za *vědecké studium způsobů lidského života*, tak se nesmíme soustředit pouze na výzkum domácího prostředí (bezdromovci, trampové, prostitutky, gambleři, migranti), ale také na lokality, ve kterých se formovala moderní antropologie, jen postup bude odlišný, neboť ***svět nelze popsat jako mapu distinktivních kultur umístěných v čase a prostoru***

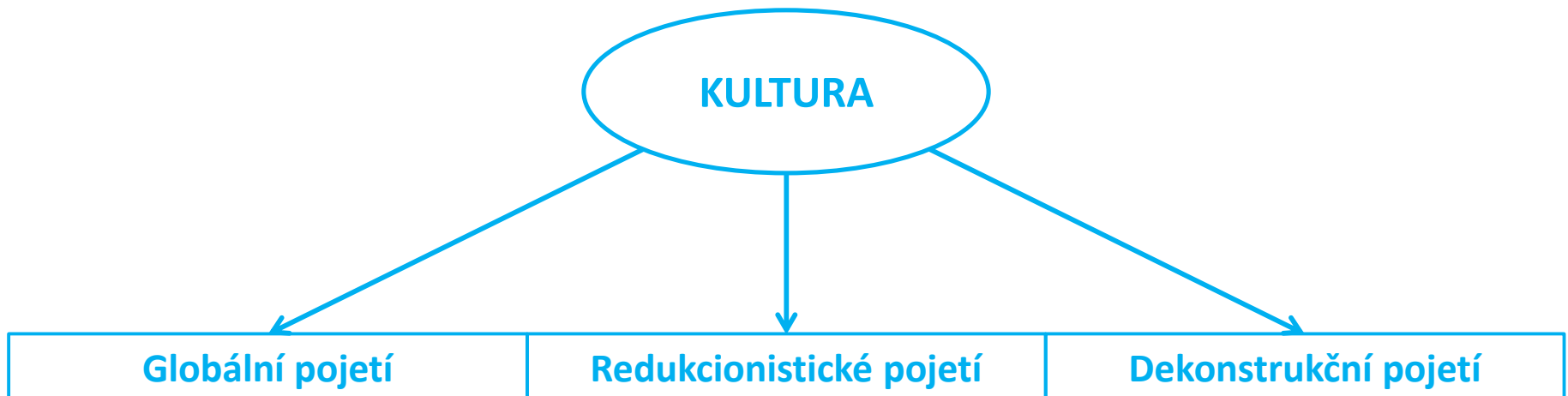

KULTURA?

- předmětem zájmu antropologie byly kultury lokalizované za hranicemi evropské civilizace → jinakost → dlouhodobý stacionární terénní výzkum ve vybrané společnosti → popis a interpretace

KULTURA

- vymezení určité populace obývající jasně stanovené místo a vyznačující se specifickým způsobem života
- ústřední pojem antropologie, který je však neustále erodován a svou pozici v rámci antropologického výzkumu pomalu ztrácí

(1) Globální pojetí kultury

- vymezení pojmu E. B. Tylorem; kultura představuje **nadbiologický prostředek adaptace** a zároveň je považována za **svébytné rozumění světu** vyjádřené v ucelené soustavě **idejí, sociokulturních regulativů a artefaktů**; kultura představuje v prostoru a čase lokalizovanou entitu (→ předmět výzkumu), kterou lze popsat, vysvětlit vztahy k vnějšímu prostředí a jiným entitám, lze ji komparovat s jinými objekty stejného řádu → **kultura jako integrovaný celek více či méně zajišťující nebiologickou adaptaci**

(2) Redukcionistické pojetí kultury

- kultura zahrnuje jen **jednu složku či výsek globálního chápání kultury** → kulturu tvoří jen ideové soustavy, normativní složka či chování a produkty chování; kultura jako sémiotický či kognitivní systém → **zúžení pojmu** umožňuje provést operacionalizaci, tedy převod abstraktních pojmů do pozorovatelných nebo měřitelných proměnných

(3) Dekonstrukční pojetí kultury

- kultura jako **mocenský nástroj** umožňující reifikovat skupiny lidí a způsoby jejich života podrobit zkoumání a analyzování → intelektuální, ekonomické či teritoriální ovládnutí; implicitní nastolování nerovnováhy „my“ a „oni“ → falešná objektivita a apolitičnost antropologie; kultura existuje pouze v hlavě výzkumníka, v textech a učebnicích → literární rozbor a reflexivita

Člověk, kultura, antropologie

- v současnosti značné rozpětí témat antropologických výzkumů, interdisciplinarita při řešení zvolených výzkumných otázek a problémů, vznik a rozvoj nových podoborů antropologie
- turismus, konflikty, reflexivita, technické vědy, dobrovolnictví, bouldrování, ochranářství, nemocniční zařízení, tělesné tresty dětí, ekokolonialismus, youtube ...
- předmětem odborného zájmu antropologie však nadále zůstává **ČLOVĚK A RŮZNÉ PODOBY LIDSTVÍ**

antropologie dětství

antropologie emocí

antropologie pohybu

antropologie rozvoje

antropologie spotřeby

antropologie těla

antropologie turismu

David Lancy, Robert A. LeVine

Arnold Epstein, Karl Heider

Tim Ingold

Arturo Escobar

Mary Douglas, David Graeber

Thomas Csordas

Edward Brunner, Dennison Nash

Exkurz

Jak se kultura mění? Kulturní změna

„Time and the Other“

- žádná kultura není imunní vůči změnám → v průběhu času se kultury **vyvíjejí** a **proměňují** → kulturní změny
- aliterární společnosti často **mimo čas**, imunní vůči Evropanům → absence kulturních prvků vzniklých kontaktem s Evropany, které byly považovány za příměs; ignorace kulturních změn

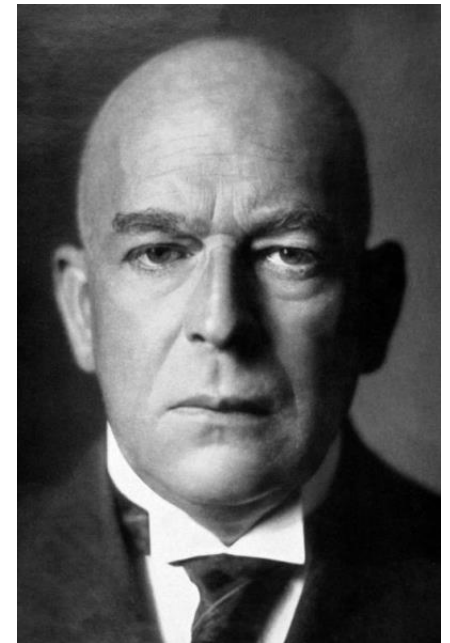
- **Johannes Fabian** (*1937) – lokalizace „druhého“ do jiného času → mocenský základ antropologie → předmětem zájmu je „*divoch* či *primitiv, jenž je situován do jinočasi*“
- **allochronismus** – odmítání současnosti pozorujícího a pozorovaného → odejmutím času „druhého“ a jeho umístění mimo něj vytváří hranici mezi antropologem a „druhým“, ze kterého se stává *objekt* a předmět zájmu → exotičnost, svědci minulosti

Jak studovat změnu kultury?

- proměny a vývoj kultury v dlouhém časovém období se snaží postihnout **filozofie kultury** a **filozofie dějin**

Oswald Spengler (1880-1936) – *Der Untergang des Abendlandes* (1918/1922)

- světové dějiny představují vývoj na sobě nezávislých kultur, jež se rodí, žijí, stárnou a umírají podobně jako organismy
- kultura x civilizace → civilizace jako konečná, předsmrtná fáze vývoje kultury, kdy se upřednostňuje kvantita nad kvalitou, kultura je strnulá a duchovně stará → zánik
- všechny dosavadní kultury zanikly, Západ tento osud teprve čeká → fatalismus
- každá kultura má „duši“ projevující se vnější formou – apollinská (antická kultura), magická (arabská kultura) a faustovská (kultura Západu) (→ Ruth F. Benedict)

Jak studovat změnu kultury?

- kultura jako jev *sui generis*, jehož povahu určuje unikátní uspořádání kulturních prvků → **kulturní vzor**
- kultura tvoří systém **kulturních vzorců**, které jsou integrovány kolem jedné **dominantní konfigurace**, která jí vtiskuje její jedinečnou a neopakovatelnou podobu
- díky této konfiguraci představuje každá kultura jedinečný integrovaný celek zahrnující své vlastní cíle, směry a motivy, kolem nichž se koncentrují a kterým jsou přizpůsobeny všechny stavební prvky kulturního systému
- každá kultura je produktem vlastní historie a představuje unikátní *gestalt* (otevřený systém provázaný se svým okolím), jemuž lze porozumět jedině prostřednictvím jemu vlastních hodnot → kulturní relativismus

Ruth F. Benedict
(1887-1948)

dionýský vzor

apollinský vzor

paranoidní vzor

Jak studovat změnu kultury?

- dějiny lidstva jsou sledem vzestupů a pádů civilizací, jejichž růst je výsledkem činnosti kreativních menšin
- civilizace čelí výzvám, jež před ně staví přírodní i sociální prostředí
- dokud kreativní menšina dokáže nacházet tvůrčí odpovědi na výzvy → civilizace může růst a prosperovat
- úpadek civilizace/kultury není osudový (→ O. Spengler) a civilizace nehyne stářím, nýbrž sebevraždou
- dějiny lidstva = kolektivní zkušenost lidstva, která nám pomáhá chápat současnost a úspěšně čelit aktuálním problémům, ale nedokáže předvídat budoucnost (→ nelze předurčit smrt civilizace)

Arnold J. Toynbee
(1889-1975)

Samuel Huntington (1927-2008) a teorie střetu civilizací

- budoucí lidské dějiny budou diktovány konflikty mezi civilizačními okruhy (hranice tvoří světová náboženství), než konflikty uvnitř těchto celků

Kulturní změna

- vývoj každé kultury probíhá prostřednictvím **kulturních změn**; některé prvky se vytrácí, jiné se mění a některé jsou nahrazeny novými; cílem je nalézt prvotní kulturní prvky a poté sledovat změny, ke kterým v průběhu času došlo → vývoj a proměna kultury

VNITŘNÍ (ENDOGENNÍ) KULTURNÍ ZMĚNY

invence, inovace, reinterpretace,
revitalizace

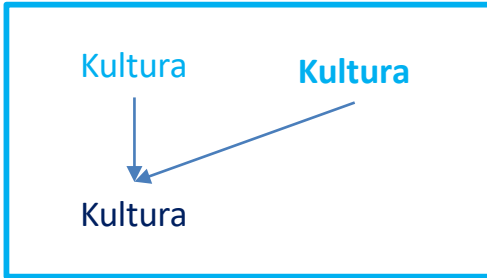

VNĚJŠÍ (EXOGENNÍ) KULTURNÍ ZMĚNY

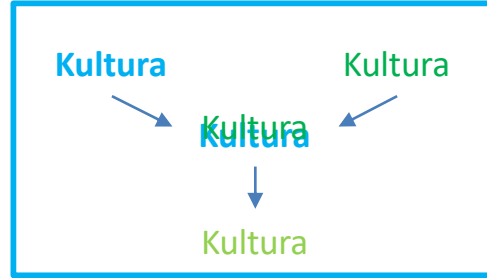
difuze, akulturace, asimilace

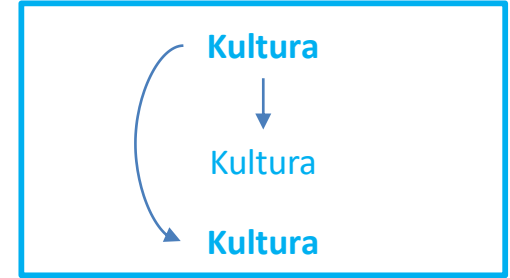
Typy kulturních změn

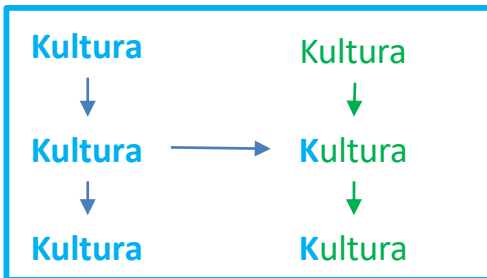
reinterpretace

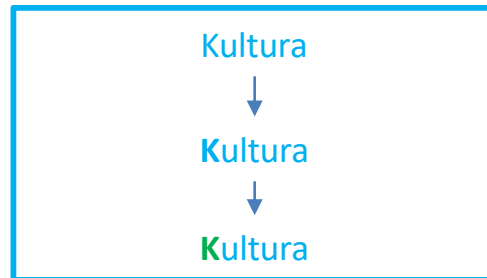
asimilace

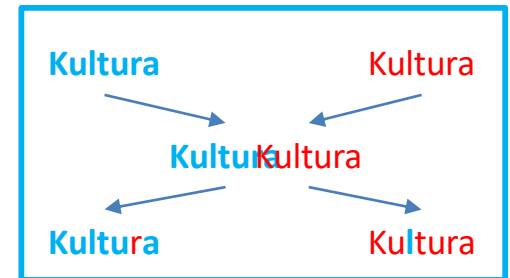
revitalizace

difuze

inovace

akulturace

Jak se kulturní změny šíří?

- kulturní změny jsou vždy procesem **difuze inovace** a lze je popsat jako **prosazování a šíření inovace** v kultuře a mezi kulturami
 - **DIFUZE** – proces, jímž je v průběhu času inovace prostřednictvím určitých cest komunikována mezi příslušníky sociálního systému
 - **INOVACE** – idea, postup či předmět, jež jsou chápány jako nové jedincem či skupinou, jež je přijímají za své
 - inovace se šíří postupně a skupina ji nepřijme naráz; míra přijetí roste postupně až dosáhne kritické hranice, kdy lze inovaci považovat za prosazenou
- (1) Inovátoři (2,5 %), (2) ranní příjemci (13,5 %), (3) raná většina (34 %), (4) pozdní většina (34 %) a (5) opozdilci (16 %)
- o přijetí inovace rozhoduje řada faktorů, zejména způsob, jakým je komunikována, a kultura, v níž se prosazuje; inovace může selhat

Proč jednoduchý proces převařování vody místní lidé nepřijaly za svůj?

Los Molinos (Peru)

Edward Wellin (1917–2018)

dostupnost pitné vody a šíření inovací

STUDENÝ

x

HORKÝ

ZDRAVÍ

x

NEMOC

Existují původní nedotčené kultury/společnosti?

- neexistují žádné původní a nedotčené kultury; žádná kultura není imunní vůči změnám a každá kultura představuje stávající výsledek historického vývoje (→ kulturní relativismus)

*One Hundred Per Cent
American (1937)*

Ralph Linton
(1893-1953)

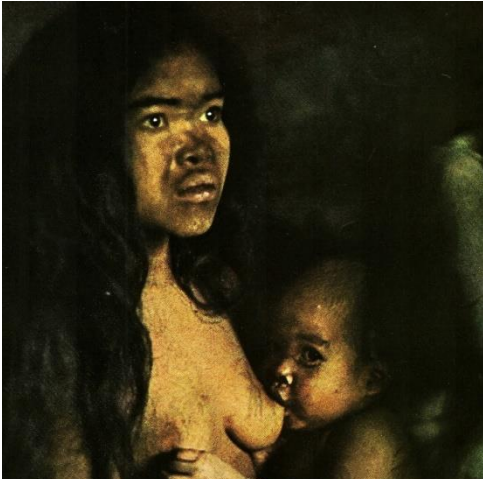

Kauza Tasadajové

kristují původní kultury nedotčené „bílým“ mu

1971 Filipíny – izolovaná skupina 26
jedinců původních obyvatel

Manuel Elizalde (1917-1997)
PANAMIN

Kulturní změna

- v praxi se s „čistými“ typy kulturních změn zpravidla neseťkáme, neboť jsou ovlivněny jak externími, tak i vnitřními faktory
- ne každá inovace, difuze, invence vede ke kulturní změně → společnost musí být nastavena tak, aby se případná změna ujala a předávala do dalších generací

